

Invazivne biljne vrste u Požeškoj kotlini i gorju

Jasnica Medak, Sanja Perić
Hrvatski šumarski institut, Jastrebarsko

Međunarodna konferencija prirodne baštine,
Interpretacijski centar Terra Panonica, Pleternica, 16.04.2021.

- ▶ flora Hrvatske broji više od 5000 različitih vrsta i podvrsta
- ▶ zavičajne biljke (autohtone, samonikle, native) - prisutne su na ovom području bez posredovanja čovjeka i njihova je rasprostranjenost uvjetovana prirodnim čimbenicima
- ▶ strane biljke (alohtone, nezavičajne, unesene, egzotične) - namjerno ili nenamjerno, unesene na područje Hrvatske gdje prirodno nikada nisu bile rasprostranjene

- ▶ namjeran unos - prehrana, začini, ljekovito bilje, ukrasne biljke za botaničke vrtove, biljke potrebne u industriji
- ▶ nenamjeran unos - na odjeći i obući, probavnim sustavom, transportnim sredstvima ili prijenosom neke druge robe
- ▶ Invazivne vrste: *...kada njihovo širenje negativno utječe na biološku raznolikost, zdravlje ljudi, ili pričinjava ekonomsku štetu...*

**INVAZIVNE VRSTE SU NA
GLOBALNOJ RAZINI DRUGA NAJVEĆA
PRIJETNJA BIORAZNOLIKOSTI**

Odlike invazivnih biljaka

- ▶ hiperprodukcija sjemena
- ▶ širenje sjemena i na male i na velike udaljenosti
- ▶ samooplodnja u kombinaciji sa stranooplodnjom
- ▶ snažni oblici vegetativnog razmnožavanja
- ▶ sjemenke koje mogu dugo vremena provesti u fazi mirovanja s kratkim vremenom klijanja
- ▶ široka ekološka amplituda s obzirom na kritične ekološke čimbenike
- ▶ izostanak prirodnih neprijatelja
- ▶ kratak i brz životni ciklus
- ▶ velika fenotipska plastičnost

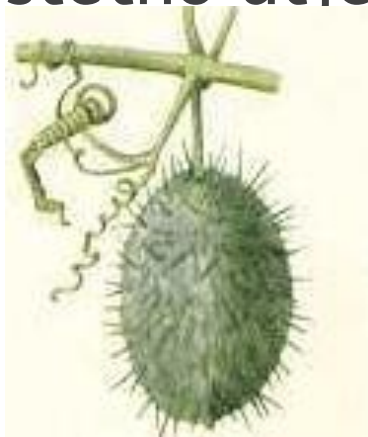
Negativan utjecaj invazivnih biljaka

- ▶ smanjuju biološku raznolikost
- ▶ prenose biljne i životinjske štetnike
- ▶ sprječavaju obnovu opožarenih područja ili potiču požare
- ▶ mijenjaju evolucijske tijekove
- ▶ iscrpljuju vodne resurse tla
- ▶ mijenjaju kemijski sastav tla
- ▶ utječu na kruženje ugljika i dušika
- ▶ postaju agresivni korovi i smanjuju urod biljaka u kulturi

Negativan utjecaj invazivnih biljaka

- ▶ mijenjaju sastav faune
- ▶ ometaju plovne puteve
- ▶ uništavaju građevinske objekte
- ▶ utječu na pašnjake
- ▶ štetno utieču na zdravlje ljudi

Suzbijanje i kontrola invazivnih biljaka

1.

- PREVENTIVA

2.

- RANO OTKRIVANJE

3.

- PRAĆENJE STANJA

4.

- PROCJENA UTJECAJA

5.

- UKLANJANJE, ODRŽAVANJE AREALA

6.

- GOSPODARENJE STANIŠTIMA

Invazivne biljne vrste u Požeškoj kotlini i gorju

- ▶ od ukupno 66 invazivnih biljnih vrsta koje su unesene u Hrvatsku, 43 vrste rastu na području Požeške kotline i gorja

Acer negundo L. - pajavac negundovac

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.		
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.

+	-
drvoredi	kratkovječnost
izrada ambalaže	mekano drvo
pčelinja paša	alergije

Acer negundo - pajavac

- ▶ U Europu unesen još u 17. st., kod nas od 20. stoljeća
- ▶ Brzo se i lako razmnožava sjemenom (vjetar) i vegetativno (iz žilja)
- ▶ Raste brzo (3 m/god!) i istiskuje prirodnu vegetaciju
- ▶ Kratko živi, slabe kvalitete drveta
- ▶ Štetan u nizinskim šumskim ekosustavima

Robinia pseudoacacia L. - bagrem

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
		7.	8.
9.	10.	11.	12.

+	-
medonosna	otrovno sve osim cvijeta
ukrasno drvo	
drvo je čvrsto i prikladno za obradu	
medonosna i jestiva	

Robinia pseudoaccacia

- unesen u 17.st. u Europu iz Amerike
- cvijeta i obilno plodonosi svake godine
- iako sjeme slabije klija, ima izuzetno jaku izbojnu moć iz panja i žilja, brzo raste
- posjeduje niz korisnih karakteristika: otporno i dugovječno (vinogradski kolci), žilavo drvo, kvalitetan ogrjev, medonosna vrsta
- Šumske zajednice bagrema

Ailanthus altissima (Mill.) Swingle - pajasen

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.

+	-
medonosan	jako agresivna vrsta - raste do 2 m godišnje
	otrov ailanton - inhibira rast drugih vrsta
	alergije

Ailanthus altissima (Mill.)

Swingle - pajasen

- unesen u 18.st. u Europu iz Kine
- cvijeta i obilno plodonosi svake godine (1 mil. sjemenki/god)
- sjeme klija i u izrazito nepovoljnim uvjetima, ima izuzetno jaku izbojnu moć iz žilja, brzo raste
- izuzetno prilagodljiva vrsta, tolerantan na sušu i vrućinu, vjetar, onečišćenja te posolicu
- Drvo pajasena je loše kvalitete, a svi su dijelovi biljke neugodnog mirisa

Broussonetia papyrifera (L.) Vent. - japanski dud

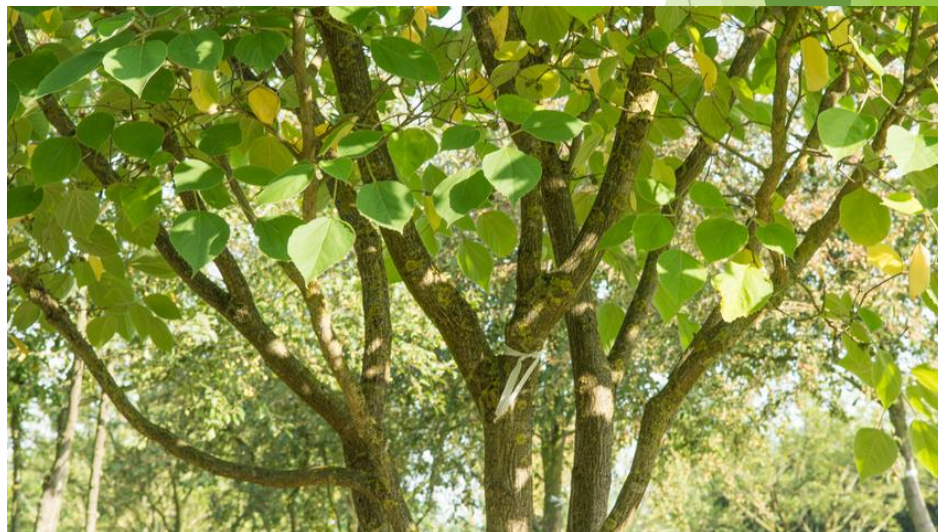

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	
	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.

+	-
ukrasna biljka	alergije
medicinska namjena, izrada užadi, tkanine i papira	

Broussonetia papyrifera (L.) Vent. - japanski dud

- ▶ unesena u 18.st. u Europu s dalekog istoka (Kina)
- ▶ Ima snažni korijenov sustav kojim dominira u kompeticiji s drugim vrstama u njezinoj blizini
- ▶ Prije 2000 godina u Aziji koristila se za papir (danas industrijska)
- ▶ Ima većinu odlika invazivnih vrsta:
 - ▶ Helioflina
 - ▶ Brzog rasta
 - ▶ Razmnožava se vegetativno (iz panja) i generativno
 - ▶ Otporna na gradska onečišćenja i sušu

Amorpha fruticosa L. - čivitnjača

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
			8.
9.	10.	11.	12.

+	-
medonosna	obrasta prizemni sloj
ulje iz mahuna može poslužiti ko biogorivo ili kao rafinirano jestivo ulje	otežava prohodnost

Amorpha fruticosa L. - čivitnjača

- unesena u 18.st. u Europu iz Amerike
- sjeme lako klija, lako se širi vjetrom i vodom
- brzo raste u gustim skupinama, razmnožava se i vegetativno
- predstavlja velik problem pri obnovi nizinskih šuma, posebno lužnjakovih
- pošumljavanje terena zaraslih čivitnjačom predstavlja „nemoguću misiju”

Rhus typhina L. - kiseli ruj

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
		7.	8.
9.	10.	11.	12.

+	-
ukrasno drvo	svi dijelovi, osim cvijeta, mogu biti otrovni
od cvjetova se može praviti sok	
ljekovita svojstva	
od listova i kore se dobiva boja za tkaninu	

Rhus typhina L. - kiselj ruž

- ▶ Unesena u 17.st. u Europu iz Amerike kao dekorativna vrsta
- ▶ Brzoga je rasta, razmnožava se sjemenom, a svake godine tjera izdanke iz korijena,
- ▶ Tolerira suha i siromašna tla te zračna onečišćenja

Asclepias syriaca L. - cigansko perje

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
5.			
	10.	11.	12.

+	-
ukrasna biljka	otrovna u većim količinama
medonosna	
dlake iz plodova su tople i 6 puta lakše od vune	

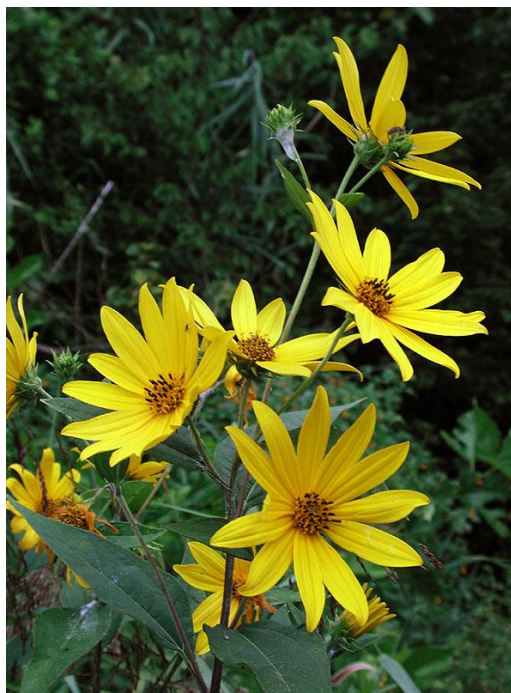
Ambrosia artemisiifolia L. -

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	
		11.	12.

+	-
	alergije
	jak korjenski sustav - siromašenje tla
	jedna od 100 najgorih europskih invazivnih vrsta

Helianthus tuberosus L. - čičoka

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
			12.

+	-
ukrasna biljka	alergije
povrće	
prehrana stoke	
medonosna	

Elodea canadensis Michx. -

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
9.	10.	11.	12.

+	-
	mijenja kemijski sastav vode
	onemogućava plovidbu

Phytolacca americana L. -

es

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
5.			8.
9.	10.	11.	12.

+

ukrasna biljka

jestiva i ljekovita ako se pravilno pripremi

-

posreduje u prijenosu patogena na druge vrste

korijen i plodovi su vrlo otrovni

Reynoutria japonica Houtt. - japanski dvornik

KALENDAR CVATNJE			
1.	2.	3.	4.
		7.	8.
9.	10.	11.	12.

+

ukrasna biljka

medonosna i jestiva

-